

РЕНТАБИЛНОСТ И ЕФЕКТИВНОСТ НА БАНКОВОТО ПОСРЕДНИЧЕСТВО В БЪЛГАРИЯ¹

Проф. д-р Теодора Димитрова Петрова,

*катедра „Финанси и кредит“
при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов*

Ас. д-р Иван Сашев Маринов,

*катедра „Финанси и кредит“
при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов*

Резюме: Негативното влияние на глобалната финансова криза върху банкирането през последните няколко години предизвиква горещи дискусии и подробни анализи от страна на банковата общност и икономистите върху ключовите финансови показатели на кредитните институции в България. Безспорни са усилията на финансовите посредници за преодоляване на слабата кредитна активност на национално ниво и непрекъснато влошаващата се платежоспособност на голяма част от клиентите. Оценката на доходността и ефективността на банките у нас в периода 2011–2014 г. обаче поставя под съмнение доколко тези усилия дават положителен резултат. Въпреки отчетеното подобряване на общите индикатори, измерващи рентабилността и ефективността на банките в края на 2014 г., все още липсват сигурни доказателства за излизане на банковата система от рецесията.

Ключови думи: глобална финансова криза, рентабилност и ефективност, банков сектор

JEL: G01, G21

---

¹ Участието на авторите в написването на статията е, както следва: проф. д-р Теодора Димитрова Петрова – резюме, въведение и заключение; ас. д-р Иван Сашев Маринов – изложение.

THE PROFITABILITY AND EFFICIENCY OF BANKING INTERMEDIATION IN BULGARIA²

Prof. Teodora Dimitrova Petrova Ph. D.,

Department of Finance and Credit

D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov

Assistant Ivan Sashev Marinov, Ph.D.,

Department of Finance and Credit

D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov

Abstract: The negative impact of the global financial crisis on the banking in the last few years caused heated discussions and detailed analysis by the banking community and economists on the key financial indicators of credit institutions in Bulgaria. Undoubted efforts of financial intermediaries to overcome the weak lending activity at the national level and continuously deteriorating solvency of the majority of clients. Evaluation of the profitability and efficiency of banks in the country in the period 2011-2014, however, questioned whether these efforts yield positive results. Despite the registered improvement of common indicators which measure the profitability and efficiency of banks at the end of 2014, there is a lack of definite evidence that the banking system will come out of recession.

Key words: global financial crisis, profitability and efficiency, banking sector

JEL: G01, G21

---

² The participation of authors in writing the article is: Prof. Teodora Dimitrova, Ph.D. – abstract, introduction and conclusion; Assistant Ivan Marinov, Ph.D – expose.

Въведение: Настоящият етап на икономическото развитие в България поставя като приоритет пред кредитните институции и техния мениджмънт рентабилността и ефективността на банковото посредничество. Още повече, че към момента банките са още под влияние на глобалната финансова криза, засегнала цялата банкова система още през 2008 г. **Обект** на настоящото изследване е финансовото състояние на банките у нас в следкризисния период – 2011–2014 г., а предмет – индикаторите, измерващи доходността и ефективността на кредитните институции. Статията има за **цел** да анализира промените в избрани показатели за оценяване на рентабилността и ефективността на осемте най-големи банки в България към края на 2014 г. За постигането на целта на разработката, авторите използват микроподхода при оценяване на финансовия статус на банковата система³. В хода на изследването са селектирани осем търговски банки, които предвид значителните си мащаби диктуват пулса на банкирането в страната ни.

* * *

Банките, които са обект на мониторинг от авторите, размера на активите им и техния пазарен дял са представени в Таблица 1. В анализа са включени Уникредит Булбанк АД, Банка ДСК ЕАД, Първа инвестиционна банка АД, Обединена българска банка АД, Юробанк България АД, Райфайзенбанк (България) ЕАД, СЖ Експресбанк АД и Централна кооперативна банка АД. От всички осем дружества само ПИБ АД и ЦКБ АД са с българска акционерна собственост, като останалите шест банки се притежават от австрийски, унгарски, гръцки, холандски и френски инвеститори. Въпреки че лицензът на всяка една от кредитните институции включени в анализа е

---

³ Вж. подр. **Божинев**, Б. Анализ на състоянието и развитието на българската банкова система (2007–2012), АИ Ценов, Свищов, 2013, с. 9-36

получен на територията на България, навлизането на чужд капитал в банковата ни система от страни с различни типове икономики и опит в банковата сфера създава възможност за диферентни резултати в хода на изследването.

Таблица 1.

Активи и пазарен дял на осемте най-големи банки в България към 31.12.2014 г.

Банки	На пазара от:	Активи (млн. лв.)	Пазарен дял %
1. Уникредит Булбанк АД	2007 ⁴	14 844	17,4
2. Банка ДСК ЕАД	1998 ⁵	9 978	11,7
3. Първа инвестиционна банка АД	1993	8 646	10,1
4. Обединена българска банка АД	1992 ⁶	6 570	7,7
5. Юробанк България АД	1991	6 146	7,2
6. Райфайзенбанк (България) ЕАД	1994	5 981	7,0
7. Сосиете Женерал Експресбанк АД	1993 ⁷	4 572	5,4
8. Централна кооперативна банка АД	1991	4 181	4,9
Общо:		60 918	71,5

Източник: *www.bnb.bg*, Разпределение на банките по групи към 31.12.2014 г.; Финансови и надзорни отчети на банките към 31.12.2014 г.; интернет сайтовете на банките и собствени изчисления

Данните от Таблица 1 показват високия пазарен дял (71.5%), който притежават анализираните банки в национален мащаб, както и техния

⁴ Банката е създадена през 2007 г. чрез вливане на HVB Bank Biochim (1995) и Хеброс Банк (1993) в Булбанк (1991).

⁵ През 1998 г. банката е преобразувана в търговска банка с приетия на 15.04. Закон за преобразуване на ДСК.

⁶ През 1992 г. се сливат 22 търговски банки. Новото дружество приема името Обединена българска банка.

⁷ Банката е консолидация на 13 търговски банки.

дългогодишен опит в сферата на финансовото посредничество у нас⁸. Осемте компании започват и упражняват дейността си още през 90-те години на миналия век (вкл. и трите банки, участващи при създаването на „Уникредит Булбанк“ АД през 2007 г.). Въпреки че „Банка ДСК“ ЕАД е институционализирана в средата на миналия век⁹, тя получава статута си на търговска банка едва през ноември 1998 г.

При оценяването на рентабилността и ефективността на банковите институции през периода 2011–2014 г., авторите използват посочените в Таблица 2 показатели и съотношения за анализ на финансовото състояние на отделните банкови единици, възприети в национален и световен мащаб. Трябва да се отбележи, че съществуват и други допълнителни възможности за измерване на статуса, ефективността и стабилността на банковата дейност¹⁰.

Таблица 2.

Индикатори за измерване на рентабилност и ефективност¹¹.

ИНДИКАТОРИ ЗА РЕНТАБИЛНОСТ И ЕФЕКТИВНОСТ
ЛИХВЕНИ ПРИХОДИ
ЛИХВЕНИ РАЗХОДИ
РАЗХОДИ/ПРИХОДИ
НЕТЕН ЛИХВЕН МАРЖ
НЕТНИ ПРИХОДИ ОТ ТАКСИ И КОМИСИОНИ
НЕТНИ ФИНАНСОВИ И ОПЕРАТИВНИ ПРИХОДИ/АКТИВИ
АДМИНИСТРАТИВНИ РАЗХОДИ/АКТИВИ
ПЕЧАЛБА/КАПИТАЛ ОТ ПЪРВИ РЕД (ROE)
ПЕЧАЛБА/АКТИВИ (ROA)

⁸ Вж. подр. **Димитрова**, Т. Банково обслужване на икономическите агенти. АИ Ценов, Свищов, 2015, с. 46-59

⁹ Вж. подр. **Божинов**, Б. Въведение в банковото дело. АИ Ценов, 2013, Свищов, с. 115

¹⁰ Вж. подр. **Ангелов**, Г. Оценка на ликвидността на българската банкова система (2009–2013 г.). Народностопански архив, книга 3, АИ Ценов, Свищов, 2014, с. 65-81

¹¹ Вж. подр. **Вътев**, Ж., **Божинов**, Б. Анализ на банковата дейност. АИ Ценов, 2013, Свищов, с. и **Agresti**, А., **Patrizia Baudino**, Р., **Poloni**, Р. The ECB and IMF Indicators for the Macro-Prudential Analysis of the Banking Sector: A Comparison of Two Approaches. ECB, 2008, p. 14-15

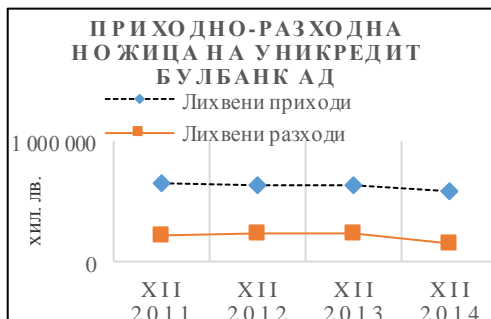
Изборът на показателите за измерване на банковата рентабилност и ефективност е съобразен с наличната публично достъпна информация, която е нужна за изчисляването на селектираните в Таблица 2 стойности. Данните за оценяване състоянието на компаниите от банковия сектор са предоставени от Българска народна банка, имаща функцията на надзор върху кредитните институции¹².

На Фигури 1-8 са илюстрирани „приходно-разходните ножици“¹³ по отношение на лихвените приходи и разходи на избраните осем банки за периода 2011-2014 г. При повечето от банките слабата кредитна активност и обезценката на кредитните портфейли във всички клиентски сегменти, водят до спад в приходите от лихви през изследвания период. Става ясно, че най-силно засегната е доходността на Банка ДСК, ОББ, Юробанк България и Райфайзенбанк (България). Приходите от лихви на Уникредит и ЦКБ имат слаби разнопосочни колебания през четирите години, като само тези на ПИБ отбелязват покачване с 16,4% в края 2014 г. спрямо 2011 г. Незначително е нарастването на приходите от лихви на СЖ Експресбанк в размер на 0,43% за анализирания четиригодишен период.

---

¹² Вж. http://www.bnb.bg/AboutUs/AUFAQ/CONTR_BANK_SUPERVISION_FAQ, (посл. влизане на 09.05.2015 г.)

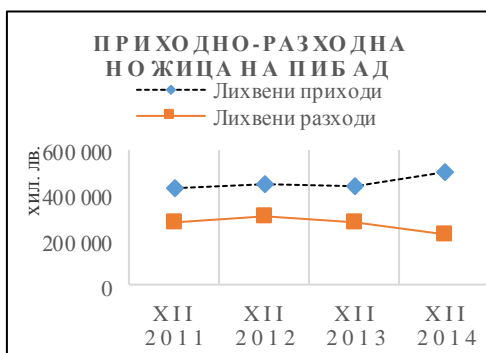
¹³ Вж. подр. **Вътев, Ж.**, Божинов, Б., Цит. произв. с. 218-220

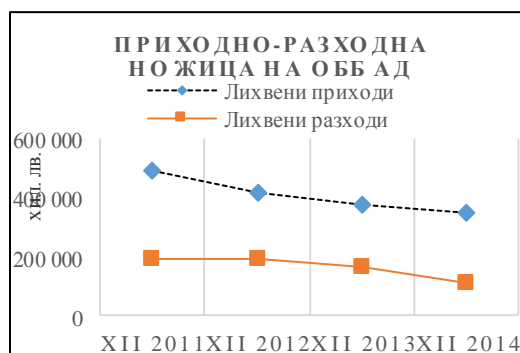
Фигура 1. Приходно-разходна ножица на Уникредит Булбанк АД

Фигура 2. Приходно-разходна ножица на Банка ДСК ЕАД

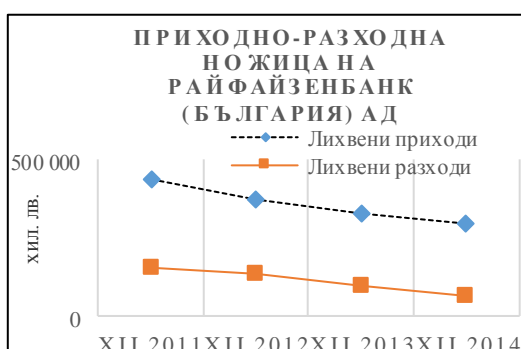
Фигура 3. Приходно-разходна ножица на ПИБ АД

Фигура 4. Приходно-разходна ножица на ОББ АД

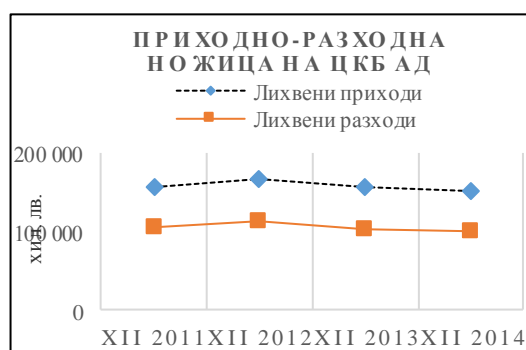
Фигура 5. Приходно-разходна ножица на Юробанк България АД

Фигура 6. Приходно-разходна ножица на Райфайзенбанк (България) ЕАД

Фигура 7. Приходно-разходна ножица на СЖ Експресбанк АД

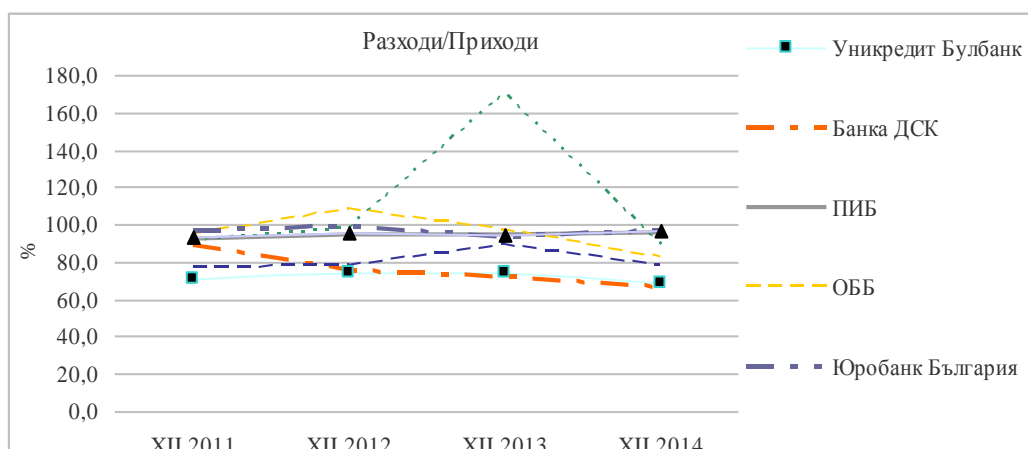
Фигура 8. Приходно-разходна ножица на ЦКБ АД

Свиването или липсата на забележимо увеличение на доходите от лихви се неутрализира от съкращаването на разходите, които правят кредитните институции при привличането на ресурси от домакинствата и фирмите¹⁴. Намалването или задържането на ръста на доходите от лихви, съпътствано от съкращаването на разходите за лихви на банките, не позволява затваряне на тяхната индивидуална „приходно-разходна“ ножица.

Съотношението между общите разходи и общите приходи за осемте банкови компании е представено на Фигура 9. За разлика от „приходно-разходната ножица“, при която са включени само лихвените приходи и разходи на банките, коефициентът разходи/приходи отразява по-пълно ефективността от приходно-разходната политика на кредитните институции.

¹⁴ Вж. Годишен отчет на БНБ за 2014 г., БНБ, 2014, с. 62, http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_publication/annual_report_2014_bg.pdf

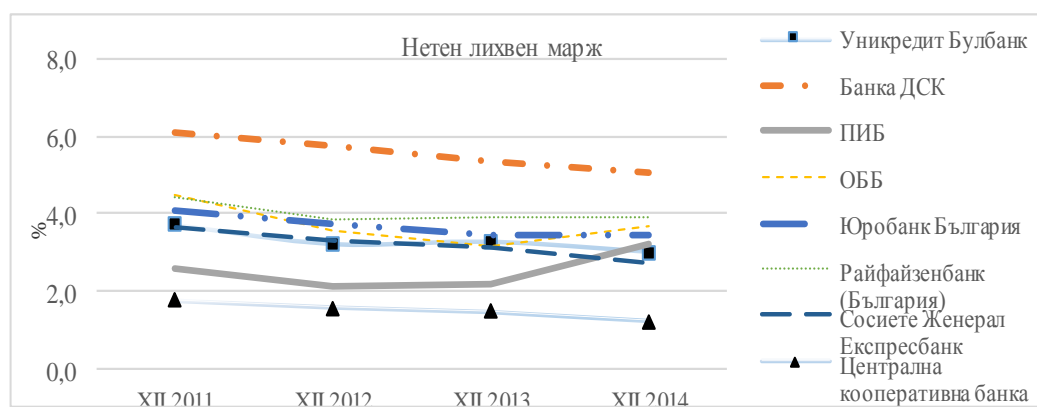
Източник: БНБ, Финансови и надзорни отчети – данни, Банки и клонове на чуждестранни банки и собствени изчисления

Фигура 9. Коефициент разходи/приходи на Уникредит Булбанк, Банка ДСК, ПИБ, ОББ, Юробанк България, Райфайзенбанк (България), СЖ Експресбанк и Централна кооперативна банка

Негативното влияние на влошаващата се макросреда в периода 2008–2014 г. неминуемо се отразява на структурата на приходите и разходите на банките. В резултат на неблагоприятната икономическа, политическа и международна обстановка, възможностите на кредитните институции да покрият административните си разходи и разходите за провизии и обезценка са все по-ограничени предвид по-слабото търсене на кредити след края на 2008 г. Тези процеси се отразяват най-лошо на финансовия резултат на ОББ и Райфайзенбанк (България). През 2012 г. ОББ, а през 2013 г. Райфайзенбанк не успяват да покрият направените от тях през годината разходи. Коефициентът разходи/приходи на ПИБ, Юробанк и ЦКБ също гравитира около 100%, но банките съумяват да реализират положителен финансов резултат в рамките на анализирания период. Най-ефективни в това отношение са Уникредит Булбанк, Банка ДСК и СЖ Експресбанк. Те поддържат нормални стойности на съотношението разходи/приходи от

около 70% и малко над 80%, без обаче да превишават критичната квота от 90%.

Ефективността от активните операции на банката се измерва посредством нейния нетен (чист) лихвен марж. Той представлява съотношение между чистия лихвен доход (приходи от лихви - разходи за лихви) и стойността на активите, с които разполага кредитната институция¹⁵. Данните на Фигура 10 отразяват динамиката в нетния лихвен марж на осемте банки за периода 2011–2014 г.

Източник: БНБ, Финансови и надзорни отчети – данни, Банки и клонове на чуждестранни банки и собствени изчисления

Фигура 10. Нетен лихвен марж на Уникредит Булбанк, Банка ДСК, ПИБ, ОББ, Юробанк България, Райфайзенбанк (България), СЖ Експресбанк и Централна кооперативна банка

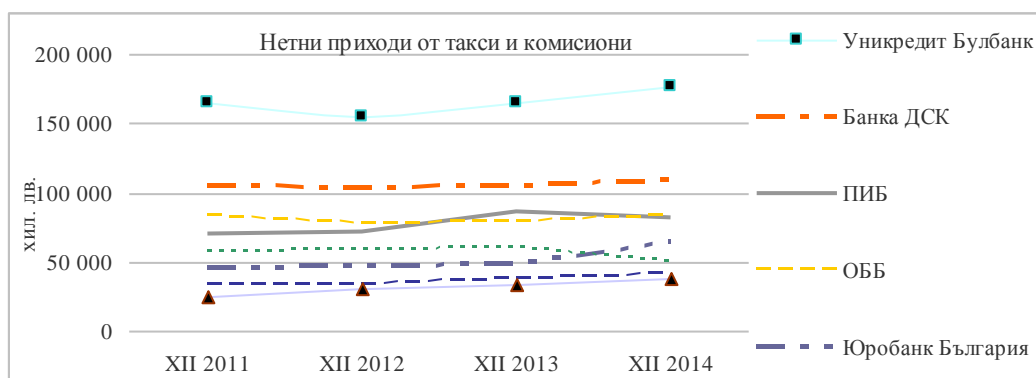
Информацията на Фигура 10 показва, че всички банки освен ПИБ реализират спад в стойността на чистия лихвен марж към края на 2014 г. спрямо декември 2011 г. Трите банки, отчитащи най-голямо намаление в този коефициент, са Банка ДСК, СЖ Експресбанк и ОББ, съответно с 1,1%, 0,9% и 0,8% за целия четиригодишен период. На следващо място се нареждат Уникредит Булбанк, Юробанк България, Райфайзенбанк

¹⁵ Вж. **Вътев, Ж.,** Божинов, Б., Цит. произв. с. 216

(България) и ЦКБ. В края на 2014 г. само ПИБ и ОББ отбелязват подобрене в съотношението чист лихвен доход/активи спрямо стойностите през 2013 г. Свиването на нетния лихвен марж е свидетелство за наличието на неработещи активи или увеличаване дела на нерентабилни активи в балансите на банките.

През последните години приходите от посреднически операции на банките заемат все по-значима квота в структурата на отчета за приходите и разходите. Съкращаването на лихвените приходи, получавани главно от кредитната дейност, кара банковите институции да правят опити за частична компенсация на този негативен процес чрез увеличаване на нелихвените доходи. В условията на криза банките водят и политика на занижаване на разходите, което обаче е по-бавен процес и не дава пълно решение на проблемите с по-слабата доходност. Неуместно е например в дългосрочен план банките да разчитат само на намаляване на таксите и комисионите и административните разходи, без да се търсят начини за преодоляване на продължителното свиване на приходите. Естествено следва да се отбележи, че практическата възможност за увеличаване на нелихвените приходи и съкращаването на част от разходите не е еднаква при всички банки. Тя произтича от различни фактори – възприетата от банката стратегия, пазарния дял на дружеството, големината на клиентската база и т.н.

Манипулирането в нееднаква посока на размера на таксите и комисионите, събирани от клиентите, може да създаде разнопосочно отражение върху приходната и разходната част на финансовите отчети – намаляването им предизвиква както положително въздействие (разширяване на клиентската база), така и отрицателен ефект (съкращаване на доходността), и обратно.

Източник: БНБ, Финансови и надзорни отчети – данни, Банки и клонове на чуждестранни банки и собствени изчисления

Фигура 11. Нетни приходи от такси и комисиони на Уникредит Булбанк, Банка ДСК, ПИБ, ОББ, Юробанк България, Райфайзенбанк (България), СЖ Експресбанк и Централна кооперативна банка

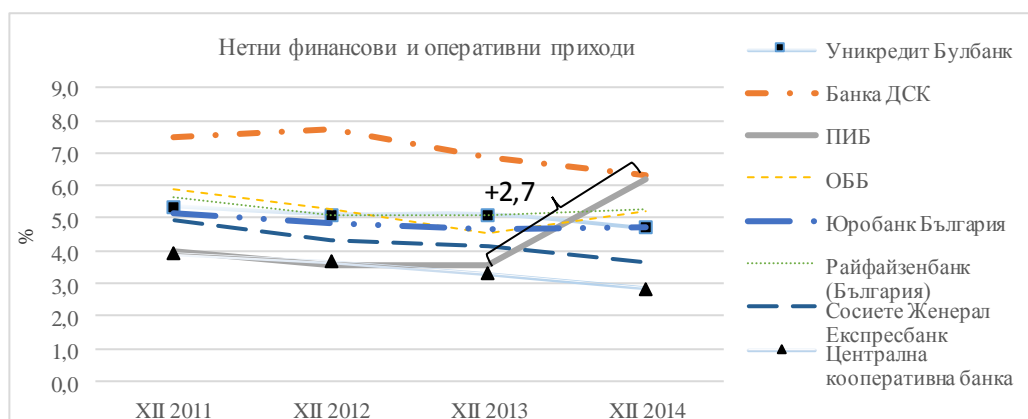
На Фигура 11 се вижда, че на първо място по размер на нетни приходи от такси и комисиони за периода 2011–2014 г. е Уникредит Булбанк – почти 661 млн. лв., а с най-малко ЦКБ – около 126 млн. лв. Прави впечатление, че подреждането на банките съобразно техните нетни приходи от такси и комисиони не съвпада напълно с размера на активите на компаниите. ОББ, която е четвъртата по големина банка, е с повече реализирани нетни приходи от ПИБ, а Райфайзенбанк (България) превъзхожда приходите от такси и комисиони на Юробанк България с малко над 21 млн. лв. за периода 2011–2014 г.

Информацията на Фигура 12 отразява съотношението между чистите финансови и оперативни приходи и стойността на активите на осемте компании. Сведенията дават представа за това доколко е ефективно превръщането на активите на кредитните институции в приходи. В показателя нетни финансови и оперативни приходи се отразяват приходите и разходите от дейностите на банките, имащи както инвестиционно, така и

неинвестиционно естество. Не се включват обаче разходите за администрация, нетната обезценка, провизиите и амортизационните отчисления (амортизацията на имотите вкл. инвестиционните имоти, машините и съоръженията, както и нематериалните активи, различни от репутацията). За разлика от коефициента, с който се измерва рентабилността на активите (ROA), стойностите на индикатора, представен на Фигура 12, не отчита и данъчния ефект върху ефективността на банките.

От данните на Фигура 12 се вижда, че в периода 2011–2013 г. почти всички банки отчитат спад в коефициента нетни финансови и оперативни приходи/активи. Само Банка ДСК отбелязва +0,2% в съотношението към края на 2012 г. спрямо декември 2011 г. Видно е, че в края на 2014 г. съществува известно оживление в приходите от основната дейност на банките, но то се отчита само при четири от банките – ПИБ (+2,7%), ОББ (+0,6%), Райфайзенбанк (+0,2%) и Юробанк България (+0,06)

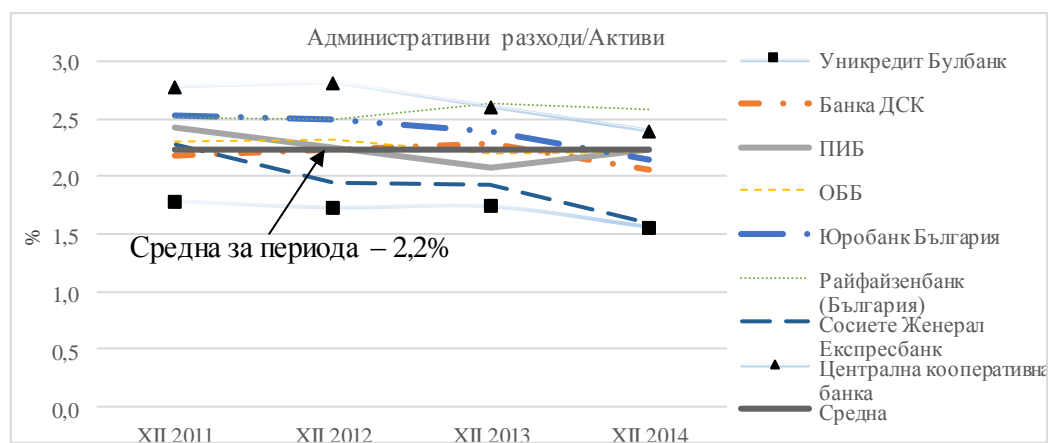
Източник: БНБ, Финансови и надзорни отчети – данни, Банки и клонове на чуждестранни

банки и собствени изчисления.

Фигура 12. Нетни финансови и оперативни приходи на Уникредит Булбанк, Банка ДСК, ПИБ, ОББ, Юробанк България, Райфайзенбанк (България), СЖ Експресбанк и Централна кооперативна банка

По отношение на разходите за администрация на банките за периода 2011–2014 г. (Вж. Фиг. 13) не се наблюдават значителни колебания. След анализ на коефициента „административни разходи/активи“ за селектираните осем кредитни институции се вижда, че промените му през четирите години са много слаби. Прави впечатление, че индивидуалните стойности на индикатора при Уникредит Булбанк и СЖ Експресбанк са видимо по-ниски от средната му величина за съвкупността от банки.

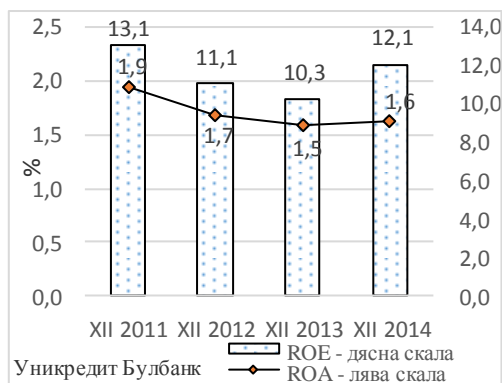

Източник: БНБ, Финансови и надзорни отчети – данни, Банки и клонове на чуждестранни банки и собствени изчисления

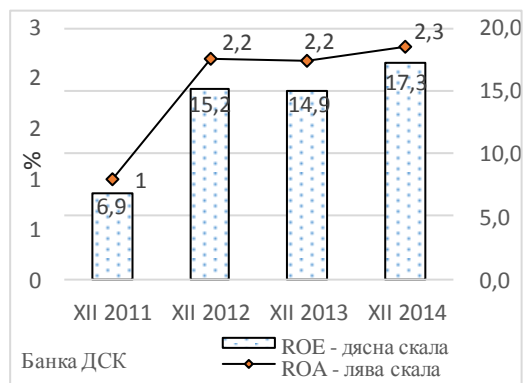
Фигура 13. Административни разходи/активи на Уникредит Булбанк, Банка ДСК, ПИБ, ОББ, Юробанк България, Райфайзенбанк (България), СЖ Експресбанк и Централна кооперативна банка

Удобни индикатори за измерване ефективността на банковия мениджмънт са рентабилността на собствения капитал (ROE) и рентабилността на активите (ROA). Пригодността им към целите на разработката произтича от факта, че двата коефициента са подходящи, когато трябва да се сравняват две или повече компании от един и същ сектор. ROE за осемте компании се изчислява като съотношение между печалбата на банките след облагането с данъци и техния капитал от първи ред, състоящ се от акционерния капитал, резервите, вкл. и неразпределената

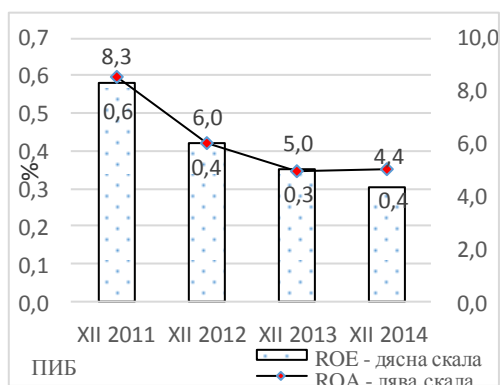
печалба. ROA се получава като чистата печалба се раздели на активите на банките. На практика ROE и ROA показват способността на банките да превръщат собствения си капитал (капитала от първи ред) и активите си в печалба.

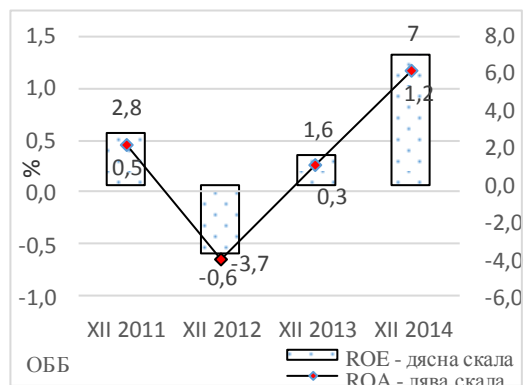
Фигура 14. ROE и ROA на Уникредит Булбанк (2011–2014 г.)

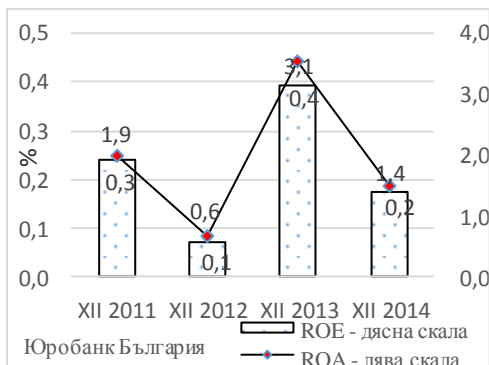
Фигура 15. ROE и ROA на Банка ДСК (2011–2014 г.)

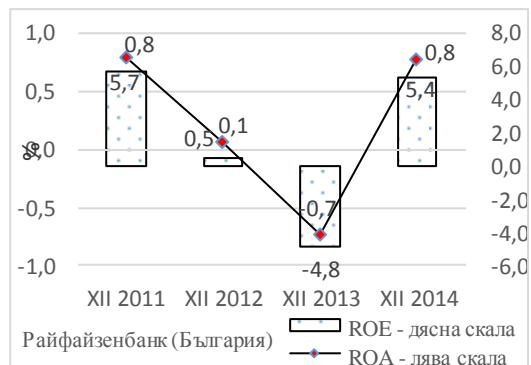
Фигура 16. ROE и ROA на ПИБ (2011–2014 г.)

Фигура 17. ROE и ROA на ОББ (2011–2014 г.)

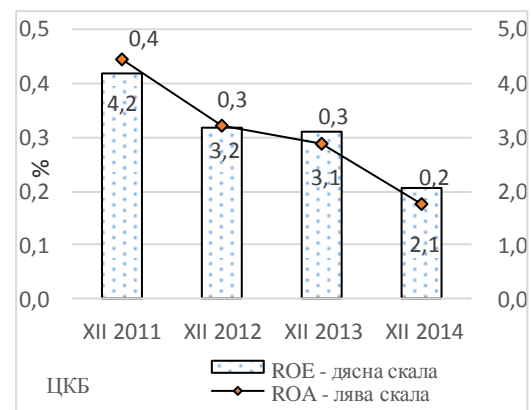
Фигура 18. ROE и ROA на Юробанк България (2011–2014 г.)

Фигура 19. ROE и ROA на Райфайзенбанк (България) (2011–2014 г.)

Фигура 19. ROE и ROA на СЖ Експресбанк (2011–2014 г.)

Фигура 20. ROE и ROA на ЦКБ (2011–2014 г.)

На Фигури 14-20 са представени съотношенията ROE и ROA на осемте анализирани банки. Данните сочат, че в периода 2011–2014 г. Банка ДСК поддържа най-висока ефективност на собствения капитал от първи ред и активите си в сравнение с останалите седем банки. ОББ и Райфайзенбанк се оказват най-силно засегнати от процеса на обезценяване на кредитните портфейли и спада в новия бизнес с кредити след края на 2008 г. Двете

банки дори реализират отрицателни стойности на ROE и ROA, съответно ОББ в края на 2012 г., а Райфайзенбанк (България) година по-късно. Осемте анализирани банки могат да се обособят в три групи:

- банки, които отчитат спад в ROE и ROA през периода 2011–2013 г., след което до края на 2014 г. отбелязват положителна промяна в двата индикатора. Такива са Уникредит Булбанк, ПИБ (само по отношение на ROA), Райфайзенбанк (България), СЖ Експресбанк и ЦКБ. При Уникредит Булбанк понижаването на ROE е с 2,8% за периода 2011–2013 г., след което до края на 2014 г. банката отбелязва ръст от 1,8%. За същата кредитна институция спадът в ROA е 0,4% за периода 2011–2013 г., а последващото покачване на индекса през следващата 2014 г. е незначително – 0,1%. ПИБ отчита намаление в ROE с 0,3% в рамките на периода 2011–2013 г. и покачване на същия индекс от едва 0,1% в края на 2014 г. спрямо предходната година. За разлика от останалите банки, които авторите причисляват към тази група ПИБ е с непрекъснат общ спад на ROE за целия изследван период от 3,9%. При Райфайзенбанк (България) ситуацията в следкризисния период е значително по-неприятна от предходните две банки. От положителна стойност на ROE от 5,7% след данъчно облагане през 2011 г., коефициентът приема ниво от -4,8% в края на 2013 г. Положителният финансов резултат на банката през 2014 г. води до позитивно ROE (5,4%). Рентабилността на активите на Райфайзенбанк (България) е със същия тренд. Въпреки отчитания постоянен спад на коефициента в периода 2011–2013 г., в края на 2014 г. кредитната институция достига същата стойност на ROA – 0,8% както в началото на анализирания период. СЖ Експресбанк отбелязва сериозно намаление по отношение на индекса ROE след 2011 г. – от 12,4% на 5% в края на 2013 г., след което през 2014 г. рентабилността на собствения капитал се покачва на 10,1%. Колебанията във възвръщаемостта

от активните операции на СЖ Експресбанк е с по-малка амплитуда, която за целия анализиран период се изразява в намаление на ROA с 0,3%.

- банки, отчитащи намаление на ROE и ROA през целия анализиран период. Такива са резултатите при най-малката по размер на активите банка – ЦКБ, при която в периода 2011–2014 г. ROE се свива с 2,1%, а ROA с 0,2%.

- банки с непрекъснат спад на ROE, но с динамика на ROA характерна за първата група кредитни институции. Такава промяна в рентабилността на собствения капитал от първи ред се забелязва единствено при ПИБ;

- банки без ясна насока на развитие на коефициентите ROE и ROA през четирите години. Такава тенденция отбелязват три банки – Банка ДСК, ОББ и Юробанк България. Стойностите на двата коефициента ROE и ROA на кредитните институции се променят без наличие на изразителна положителна или отрицателна посока на движение за периода 2011–2014 г. Въпреки влошаването на икономическата конюнктура у нас след 2008 г. Банка ДСК отчита увеличение на ROE и ROA в края на 2012 г. спрямо 2011 г. съответно с 8,3% и 1,2%, а до края на 2014 г. компанията отчита допълнителен положителен ръст на двата индекса с още 2,1% и 0,1% спрямо 2012 г. Не така позитивно се развиват финансовите показатели при останалите две банки с гръцка и холандска мажоритарна собственост – ОББ и Юробанк България. Данните на фигури 17 и 18 сочат, че при ОББ и Юробанк България най-ниските си стойности ROE и ROA достигат в края на 2012 г., съответно за ОББ -3,7% и 0,6%, а за Юробанк България 0,6% и 0,1%. От двете банки ОББ по-успешно се справя с предизвикателството да подобри възвръщаемостта на собствения си капитал и активите си. ROE на ОББ края на 2014 г. нараства позитивно с 4,2%, а ROA с 0,7% спрямо 2011

г., докато за същия период ROE и ROA на Юробанк България намаляват съответно с 0,5% и 0,1%.

Заключение

На база на настоящото проучване може да се направи извода, че глобалната финансова криза не влияе по един и същ начин върху отделните банкови компании у нас, в частност върху операциите, носещи доходност. Банките, най-силно засегнати от негативните последици на глобалната финансова криза са ОББ, Юробанк България и Райфайзенбанк (България). Те отбелязват влошаване в обема на приходите от лихви, а оттам и върху техния нетен лихвен марж. Данните показват, че след 2011 г. съществуват значителни затруднения за тези три банки при покриването на общите им разходи, въпреки намаляването на лихвените плащания по привлечените средства и политиката на дружествата за съкращаване на административните разходи (предимно разходите за персонал).

Уникредит Булбанк и Банка ДСК съумяват да постигнат стабилност в кредитната си активност и в доверието на техните клиенти. Това е видно от техните показатели за рентабилност и ефективност в периода 2011–2014 г. Балансът между лихвените приходи и лихвените разходи, успешният мениджмънт на активите и пасивите на двете банки и запазването на лидерски позиции едновременно във фирменото кредитиране и в кредитното и депозитното обслужване на голям масив от физически лица, дава конкурентни предимства на Уникредит Булбанк и Банка ДСК и потенциал за дългосрочна устойчивост на техните финансови резултати.

Използвана и цитирана литература

1. **Ангелов, Г.** Оценка на ликвидността на българската банкова система (2009–2013 г.). Народностопански архив, книга 3, АИ Ценов, Свищов, 2014.
2. **Божинов, Б.** Анализ на състоянието и развитието на българската банкова система (2007–2012), АИ Ценов, Свищов, 2013.
3. **Божинов, Б.** Въведение в банковото дело. АИ Ценов, Свищов, 2013.
4. **Вътев, Ж., Божинов, Б.** Анализ на банковата дейност. АИ Ценов, Свищов, 2013.
5. **Димитрова, Т.** Банково обслужване на икономическите агенти. АИ Ценов, Свищов, 2015.
6. **Agresti, A., Patrizia Baudino, P., Poloni, P.** The ECB and IMF Indicators for the Macro-Prudential Analysis of the Banking Sector: A Comparison of Two Approaches, ECB, 2008.
7. Годишен отчет на БНБ за 2014 г., БНБ, 2014, http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_publication/annual_report_2014_bg.pdf.
8. Финансови и надзорни отчети на банките и клоновете на чуждестранни банки за 2011–2014 г., www.bnb.bg
9. www.unicreditbulbank.bg
10. <https://dskbank.bg>
11. www.fibank.bg
12. www.ubb.bg
13. www.postbank.bg
14. www.rbb.bg
15. www.sgeb.bg
16. www.ccbank.bg